

AUTOPSIES VAN BRUINVISSEN: EEN NETWERK VAN STEUNPUNTEN EN TRANSPORT NAAR UTRECHT

Mardik Leopold

IMARES, Texel

Nu er jaarlijks enkele honderden Bruinvissen dood op de Nederlandse kust aanspoelen, is het van belang de doodsoorzaak van de aanspoelende dieren te kennen. Goed onderzoek vereist specialistische kennis en logistiek vormen dode Bruinvissen een "uitdaging". Een beetje Bruinvis is al snel enkele tientallen kilo's zwaar, ruikt niet altijd even fris en kan bij vervoer een spoor van vloeibare viezigheid achterlaten. Vanwege "het volksgezondheidsaspect" zijn kustgemeenten verantwoordelijk voor het ruimen van lijken van zeezoogdieren op het strand. Veel Bruinvissen verdwijnen daardoor in de destructie. Om voldoende dode Bruinvissen in handen krijgen voor onderzoek, is een netwerk van steunpunten langs de kust in oprichting. Steunpunten kunnen zorgen voor het oppikken en tijdelijk opslaan van de Bruinvissen. Uiteraard worden deze steunpunten voorzien van de noodzakelijke vergunningen.

Tot enkele jaren geleden was *Naturalis* in Leiden het centrale punt waar alle onderzoek aan dood aangespoelde Bruinvissen plaatsvond. Na de pensionering van conservator Chris Smeenk verviel die rol. Sindsdien werden grootschalige autopsies georganiseerd, door een samenwerking van IMARES en NIOZ en met de hulp van de Belgische patholoog Thierry Jauniaux, sinds kort in samenwerking met de Veterinaire Faculteit van de Universiteit van Utrecht. Voor deze autopsies werden Bruinvissen in vriezers verzameld om vervolgens in een sessie verwerkt en onderzocht te worden (Leopold & Camphuysen 2006). Van 2006 tot en met 2008 werden per jaar zo'n 60 dieren verzameld. Hierbij bleek de helft van de dieren die dood in Holland en Zeeland aangespoeld waren, verdronken te zijn in vistuig. Veel van de overige dieren waren ziek en/of sterk vermagerd. In het noorden van het land (Vlieland tot de Duitse grens) vonden onderzoekers van de Zeehondencreche in Pieterburen een lager percentage verdronken dieren. Omdat de dieren in beide gebieden door verschillende pathologen en dierenartsen werden onderzocht, roept dit de vraag op of het verschil in vermoedelijke doodsoorzaken een geografische achtergrond heeft, of dat dit werd veroorzaakt door verschillen in de onderzoeksmethode.

Sinds november 2008 worden in Nederland gevonden Bruinvissen onderzocht aan de Universiteit van Utrecht, waar pathologen speciaal voor dit werk worden opgeleid. De Zeehondencreche heeft aangeboden haar netwerk (EHBZ: Eerste Hulp Bij Zeezoogdieren) in te zetten voor het bergen en naar Utrecht vervoeren van dode Bruinvissen. Het EHBZ netwerk is vooral operationeel vanaf Vlieland naar het oosten, in Zuid-Holland en in Zeeland. In de kop van Noord-Holland en op Texel nemen Ecomare en NIOZ/IMARES deze taak voorlopig op zich. Essentieel bij dit alles zijn de meldingen van aangespoelde dieren door toevallige passanten, zoals leden van de NZG. Dode Bruinvissen kunnen aangemeld worden bij de Zeehondencreche (0595-526526), Ecomare (0222-317741) of IMARES (0317-487097). We hopen in een volgende *Sula* een volledige lijst te geven. Meld de vondst zelf aan op www.walvisstrandings.nl en liefst ook aan de NZG Marine Mammal Database (kees.camphuysen@wxs.nl), zodat we het succes, maar ook de zwakke punten van het netwerk in kaart kunnen brengen en waar mogelijk verbeteren. Strandings van andere walvisachtigen moeten direct worden doorgegeven aan *Naturalis* (www.walvisstrandings.nl), omdat zij deze dieren registreren, archiveren en eventueel veilig te stellen.

Summary

In a formal agreement with the Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality, stranded Harbour Porpoises have to be sent to Utrecht University for autopsies. The autopsies will focus on the cause of death and provide important information on physical condition, size, sex and diet of these animals. Beachcombers are asked to report any stranded porpoises they encounter to the national database, to the Dutch Seabird Group and to a representative of the national transportation network.

Referenties

Leopold M.F. & Camphuysen C.J. 2006. Bruinvisstrandings in Nederland in 2006: achtergronden, leeftijdsverdeling, sexratio, voedselkeuze en mogelijke oorzaken. IMARES Rapport C083/06. (<http://library.wur.nl/way/bestanden/clc/1827077.pdf>).

Adresgegevens auteur:

Mardik Leopold

IMARES, P.O. Box 59, 1790 AB Den Burg, Texel,
mardik.leopold@wur.nl